

**LIETUVOS RESPUBLIKOS ATMINTINŲ DIENŲ ĮSTATYMO NR. VIII-397
1 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO
AIŠKINAMASIS RAŠTAS**

1. Įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys, parengto projekto tikslai ir uždaviniai

Lietuvos Respublikos atmintinų dienų įstatymo Nr. VIII-397 1 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto (toliau – Įstatymo projekto) tikslas – įtvirtinti atmintinų dienų sąraše Vaiko dieną, Pasaulinę vaiko teisių apsaugos dieną, išbraukti iš atmintinų dienų sąrašo Tarptautinę vaikų gynimo dieną taip atsisakant posovietinio Tarptautinės vaikų gynimo dienos minėjimo.

Šiuo metu galiojančiame Lietuvos Respublikos atmintinų dienų įstatymo 1 straipsnio 2 dalies 36 punkte įtvirtinta Tarptautinė vaikų gynimo diena, minima birželio 1-ąją.

Siūlytina atmintinų dienų sąraše atsisakyti Tarptautinės vaikų gynimo dienos ir įtvirtinti 2 naujas atmintinas dienas – Vaikų dieną, minimą gegužės trečiąją penktadienį ir Pasaulinę vaiko teisių apsaugos dieną, minimą lapkričio 20-ąją. Šią dieną Jungtinių Tautų Generalinė asamblėja paskelbė Vaiko teisių deklaraciją ir Vaiko teisių konvenciją – vieną svarbiausių žmogaus teisių įstatymų pasaulio istorijoje.

Šiuo metu minimos Tarptautinės vaikų gynimo dienos ištakos siejamos su 1925 m. Ženevoje įvykusia Pasauline vaikų gerovės konferencija, kurioje įvairios pasaulio šalys pritarė idėjai minėti Tarptautinę vaikų gynimo dieną, kuria būtų siekiama pabrėžti vaikų teisių svarbą ir problemas, tačiau nebuvo nustatyta konkreti rekomenduojama data, kada turėtų būti švenčiama Tarptautinė vaikų gynimo diena. Po 1949 m. Maskvoje įvykusios Tarptautinės moterų konferencijos Sovietų Sąjungoje 1950 m. birželio 1 d. pirmąkart buvo paminėta Tarptautinė vaikų gynimo diena. Iki šių dienų Tarptautinė vaikų gynimo diena Lietuvoje, kaip ir daugelyje kitų Rytų ir Vidurio Europos valstybių (Baltarusijoje, Bulgarijoje, Estijoje, Latvijoje, Lenkijoje, Rusijoje) bei komunistinėse valstybėse (Kinijoje, Šiaurės Korėjoje, Vietname), kasmet minima birželio 1 d.

Daugelyje Vakarų šalių (Airijoje, Graikijoje, Ispanijoje, Italijoje, Kroatijoje, Kipre, Nyderlanduose, Prancūzijoje) ir Skandinavijos valstybių (Danijoje, Suomijoje, Švedijoje) Pasauline vaikų diena laikoma lapkričio 20-oji – diena, kurią 1959 m. priimta Jungtinių Tautų vaiko teisių deklaracija bei kurią 1989 m. priimta Jungtinių Tautų Vaiko teisių konvencija, praplečianti ir konkretizuojanti Vaiko teisių deklaracijoje įtvirtintas vaiko teises ir jų apsaugos principus, nustatanti teisinius valstybių įsipareigojimus vaiko teisių apsaugos srityje. Lietuvos Respublikos Seimas Vaiko teisių konvenciją ratifikavo 1995 m., taip prisiimdamas įsipareigojimus įgyvendinti Vaiko teisių konvenciją ir sukurti tokias socialines, kultūrines, ekonomines sąlygas, kad vaiko teisės būtų gerbiamos ir užtikrinamas jų įgyvendinimas.

Jungtinių Tautų Vaiko teisių konvencija – svarbiausias vaiko teisių dokumentas, apimantis visus vaiko gyvenimo aspektus, pilietines, politines, ekonomines, socialines ir kultūrines teises, kurias turi visi pasaulio vaikai. Valstybės, pasirašiusios šią konvenciją, gina vaikų teises, nepriklausomai nuo jų, jų tėvų arba teisėtų atstovų rasės, odos spalvos, lyties, kalbos, religijos, politinių ar kitokių pažiūrų, tautybės, etninės ar socialinės kilmės, turto, sveikatos, luomo ar kokių nors kitų aplinkybių.

Pasaulinė vaiko teisių apsaugos diena skirta dėmesiui į vaiko teisių problemas atkreipti. Šios dienos minėjimas įprasmina siekį skatinti visų pasaulio vaikų augimą visuotinėje taikoje bei vienybėje ir ugdyti suvokimą, jog visuomenės ir bendruomenės atsakingos už tai, kad būtų gerbiamos ir ginamos vaikų teisės.

Lietuva, kaip ir kitos Jungtinių Tautų valstybės narės, minėdama šią dieną, siunčia žinutę, kad įsipareigoja vaikams užtikrinti lygias teises į priežiūrą, meilę, supratimą, maistą, mediciną, nemokamą mokslą ir apsaugą nuo smurto, nepaisant jų rasės, lyties, religijos, nacionalinės ar socialinės kilmės.

Todėl siūlome apsvarstyti idėją Lietuvoje atsisakyti posovietinio Tarptautinės vaikų gynimo dienos minėjimo ir minėti 2 atmintinas dienas – Vaiko dieną (gegužės trečiasis penktadienis) ir Pasaulinę vaiko teisių apsaugos dieną (lapkričio 20 d.) – Vaiko teisių deklaracijos bei Vaiko teisių konvencijos priėmimo dieną.

Įstatymo projekto uždaviniai:

- suderinti Lietuvos praktiką su tarptautiniais standartais ir rekomendacijomis, kurios pabrėžia svarbą minėti Pasaulinę vaiko teisių apsaugos dieną kaip simbolinę datą, skirtą priminti visuomenei apie vaikų teises ir jų pažeidimus;
- paskatinti Lietuvos valdžios institucijas ir visuomenines organizacijas aktyviau bendradarbiauti vaikų teisių klausimais, organizuojant renginius, diskusijas, mokymus ir kitas iniciatyvas šiomis dvejomis dienomis;
- stiprinti Lietuvos vaikų tapatybę ir savivertę, skatinant juos dalyvauti šiose dienose ir išreikšti savo nuomonę bei poreikius.

2. Įstatymo projekto iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai

Pirminis Įstatymo projekto siūlytojas – Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos.

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami įstatymo projekte aptarti teisiniai santykiai

Šiuo metu teisės aktuose Pasaulinė vaiko teisių apsaugos diena kaip atmintina diena neregamentuota.

Tuo tarpu galiojančiame Lietuvos Respublikos atmintinų dienų įstatyme atmintina diena yra nustatyta Tarptautinė vaikų gynimo diena birželio 1-oji.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

Įstatymo projekte siūloma į atmintinų dienų sąrašą įtraukti: gegužės trečiąjį penktadienį – Vaiko dieną ir lapkričio 20 d. – Pasaulinę vaiko teisių apsaugos dieną.

Įstatymo projekte iš atmintinų dienų sąrašo siūloma išbraukti birželio 1-ąją dieną kaip Tarptautinę vaikų gynimo dieną.

Bus atsisakyta posovietinio Tarptautinės vaikų gynimo dienos minėjimo. Kaip atmintina diena bus švenčiama suinteresuotų institucijų ir organizacijų, privataus sektoriaus, gyventojų ir kitų suinteresuotų grupių 2023-05-26 viešosios konsultacijos metu pasiūlytas gegužės mėnesio trečiasis penktadienis kaip Vaiko diena ir Pasaulinė vaikų diena minima lapkričio 20 d. – Vaiko teisių deklaracijos bei Vaiko teisių konvencijos priėmimo diena.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant įstatymo projektą toks vertinimas turi būti atliktas ir jo rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos neigiamos priimto įstatymo pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Priėmus Įstatymo projektą, neigiamų pasekmių nenumatoma.

6. Kokią įtaką priimtas įstatymas turės kriminogeninei situacijai, korupcijai

Priimtas įstatymas neturės įtakos kriminogeninei situacijai ir korupcijai.

7. Kaip įstatymo įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir plėtrai

Priimtas įstatymas neigiamos įtakos verslo sąlygoms ir plėtrai neturės.

8. Ar įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentui

Įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentui.

9. Įstatymo inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios

Priėmus Įstatymo projektą, kitų galiojančių teisės aktų keisti ar panaikinti nereikės.

10. Ar įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o įstatymo projekto sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

Įstatymo projektas parengtas laikantis Valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų ir atitinka bendrinės lietuvių kalbos normas. Įstatymo projektu nėra nustatomos naujos sąvokos ir jas įvardijantys terminai.

11. Ar įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus

Įstatymo projektas neprieštarauja Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos ir Europos Sąjungos dokumentų nuostatoms.

12. Jeigu įstatymui įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, – kas ir kada juos turėtų priimti

Įstatymo projekto nuostatoms įgyvendinti nereikės priimti įgyvendinamųjų teisės aktų.

13. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymui įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais)

Įstatymo projektui įgyvendinti papildomų lėšų iš valstybės (savivaldybių) biudžeto nereikės.

14. Įstatymo projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados

Įstatymo projekto rengimo metu nebuvo gauta specialistų vertinimų ir išvadų.

15. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiam projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis:

Atmintina diena, Vaikų apsauga.

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai

Nėra.